

Su Ulu Yaradanın planetimizə bəxş etdiyi böyük möcüzəsi, sirlə xəzinəsidir. Tanrının bəxş etdiyinə böyük lütfü sayılan su şəffaf olduğu qədər də pak və təmizdir. Su insana həyat verir. Əbəs yerə deməyiblər ki, su olmayan yerdə həyat yoxdur, canlı aləm su üstündə qararlaşıb. Məhz buna görə də insan bu əvəzsiz nemətin qədrini bilməlidir.

Suyun insanlara xoşbəxtlik, sağlamlıq, səadət gətirdiyini qeyd edən xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin "Su verən, bulaq yaradan, çay açan hər bir insan həmişə xalqın, millətin, insanlının məhəbbətini qazanır" fikirləri ölkəmizdə su təsərrüfatı işçilərinin əməyinə verilən dəyərin bariz nümunəsidir. Ulu öndərin layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2014-cü il mayın 14-də imzaladığı sərəncama əsasən, ölkəmizdə su təsərrüfatı və meliorasiya işçilərinin peşə bayramının təsis edilməsi də bu savab əməl, nəci iş sahiblərinin əməyinə verilən qiymətdir. İstehlakçılar mərkəzləşdirilmiş qaydada içməli su ilə təchiz edən, onlara tullantı sularının axıdılması xidmətləri göstərən "Azersu" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin kollektivi peşə bayramlarını xoş vaxtla qeyd edirlər.

Təbiətin əvəzsiz nemətlərindən sayılan sudan səmərəli istifadə şirin su ehtiyatlarının məhdud olduğu Azərbaycanda bütün dövrlərdə aktual olub. Orta əsrlərə aid mənbələrdə Azərbaycanın bəzi yaşayış məntəqələrində su təchizatı sistemlərinin yaradılması barədə faktlar mövcuddur. Su təchizatı tariximizin ilkin inkişaf dövrü isə XX əsrin əvvəllərinə təsadüf edir. Bu sahədə ilk böyük layihə Xaçmaz rayonunun Şollar kəndindən Abşeron yarımadasına çəkilmiş və 1917-ci ildə istismara verilmiş, uzunluğu 187,5 kilometr olan Şollar-Baki su kəməridir. Bu sahədə qazanılmış təcrübədən istifadə edilməklə Xaçmazdan Bakıya çəkilmiş ikinci kəməri 1958-ci ildə istismara verilib. Abşeron yarımadasında sənayenin sürətli inkişafı və əhali artımı nəticəsində içməli suya artan tələbatı ödəmək üçün 1961-ci ildə Ceyranbatan sutemizləyici qurğular işə salınıb.

Azərbaycanın içməli və tullantı su sektorlarının sürətli inkişafı böyük dövlət xadimi Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ümummilli liderin təşəbbüsü və birbaşa rəhbərliyi ilə ötən əsrin 70-ci illərində Kür Sutemizləyici Qurğular Kompleksi yaradılıb, burada emal olunan suyun Abşeron yarımadasına nəqli üçün magistral kəmərlər çəkilib. Bu layihələr sürətlə böyüyən və inkişaf edən Bakının içməli su təchizatında həyati əhəmiyyət kəsb edib.

1970-80-ci illərdə Ulu öndərin birbaşa nəzarəti altında paytaxtın tullantı su infrastrukturunun inkişafını nəzərdə tutan "Böyük Bakının kanalizasiya layihəsi" reallaşdırılıb. Həmin dövrdə Hövsan Aerasiya Stansiyası, eləcə də "Sənaye zonası", "Şəhərkənarı" və "Sahil" kollektorları, Zığ kanalizasiya nasos stansiyası inşa edilib.

Azərbaycanın əksər şəhər və rayon mərkəzlərində ilk içməli su tullantı su sistemlərinin yaradılması da ötən əsrin 70-80-ci illərinə təsadüf edir. Həmin dövrdə ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə bölgələrdə yeni su mənbələri yaradılıb, suğötürücü və sutemizləyici qurğular, su anbarları, nasos stansiyaları, magistral kəmərlər və paylayıcı şəbəkələr tikilib. Bu işlər bezi yaşayış məntəqələrinin şəhər kimi formalaşmasında mühüm rol oynayıb.

Müstəqilliyin ilk illərindən əhəlinin içməli su təminatının yaxşılaşdırılması diqqətdə saxlanılıb. Ölkədə siyasi sabitlik bərqərar olunduqdan sonra Dünya Bankı və Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı "Böyük Bakının su təchizatı sisteminin yenidən qurulması layihəsi"ne 88,7 milyon dollar güzəştli kredit ayırıb. Bu vəsait hesabına 1998-2002-ci illərdə Kür və Ceyranbatan sutemizləyici qurğularında, 250-dən artıq məhəllədəki nasos stansiyasında əsaslı yenidənqurma işləri aparılıb, su təsərrüfatının maddi-texniki bazası gücləndirilib.

2003-cü ilin oktyabrında İlham Əliyevin Prezidenti seçilməsi ilə ölkəmizin həyatında yeni inkişaf mərhələsi başlayıb. Ulu öndərin memarı olduğu sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev insan sağlamlığının qorunmasını dövlətin sosial siyasətinin prioriteti kimi müəyyənləşdirib. Əhəlinin içməli su təminatı və kanalizasiya xidmətlərindən istifadəsinin yaxşılaşdırılması məqsədilə bu sektora struktur islahatları aparılıb və 2004-cü ildə "Azersu" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti yaradılıb.

Bakı şəhəri və ətraf qəsəbələrində böyüməsi, yeni sənaye müəssisələrinin fəaliyyətə başlaması içməli suya olan tələbatı ciddi şəkildə artırırdığından şəhərə yeni mənbədən suyun gətirilməsi aktuallaşdı. Vaxtilə "Bakıya bol-bol su gətirəcəyik" deyə ümummilli lider Heydər Əliyev 2002-ci ilin dekabrında keçirilən müşavirədə paytaxta yüksək keyfiyyətli bulaq suyunun gətirilməsinin vaxtının çatdığını bildirmiş və bu məqsədlə Oğuz-Qəbələ zonasının yeraltı sularının öyrənilməsi barədə tapşırıq vermişdi. Ulu öndərin ideya müəllifi olduğu həmin layihə Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla reallaşdırıldı. 2007-ci ilin martında Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin təməli atıldı. Dövlət Neft Fondundan maliyyələşdirilən layihə çərçivəsində Oğuz rayonunun ərazisində yeni mənbə yaradılıb, buradan Abşeron yarımadasına 262,5 km özüaxımlı magistral su kəməri çəkilib. Bununla da, Bakı şəhərinin su təchizatında sabitlik təmin edildi, bir sıra ərazilərdə fasiləsiz rejimlə keçirildi.

Bununla belə, sürətlə böyüyən və inkişaf edən

paytaxtda, yarımadadakı qəsəbə və kəndlərdə mərkəzləşdirilmiş su şəbəkələrinin yaradılması ilə suya olan tələbatı artır. Əhəlinin keyfiyyətli su ilə təmin edilməsi, magistral kəmərlərdə qəzalar zamanı problemlərin yaranmaması məqsədilə mənbələrin əlaqələndirilməsi nəzərə alınmaqla yeni su mənbəyinin yaradılmasına qərar verilib. 2011-ci ilin sentyabrında Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Ceyranbatan gölünün yaxınlığında ultrasüzgəc texnologiyasına əsaslanan yeni kompleksin təməli qoyuldu. Ən son texnologiya əsasında tikilən kompleks 2015-ci ilin oktyabrında istifadəyə verildi. Ənənəvi təmizləmə qurğularından fərqli olaraq, yeni kompleksdə su ultrasüzgəc texnologiyasına əsaslanmaqla heç bir kimyəvi təmizləmə aparılmadan avtomatik rejimdə mexaniki üsulla təmizlənir.

Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin və Ceyranbatanda yeni kompleksin istismara verilməsi Kürdə emal olunan və Bakıya ötürülən suyun bir hissəsinin içməli su problemi ilə üzlaşən rayonların tələbatının ödənilməsinə yönəltməyə imkan yaradı. Qurğuda emal olunan suyun ətraf rayonlara verilməsi məqsədilə Şirvan-Muğan, Sabirabad-Saati qrup su kəmərləri istismara verildi. Bununla da, Hacıqabul, Şirvan, Salyan, Biləsuvar, Neftçala, Saati və Sabirabad şəhərləri, həmçinin kəmərlərin marşrutu boyu 60-dən artıq kənd keyfiyyətli içməli su ilə təmin olundu.

2020-ci ildə regionlarda tikilmiş ən böyük içməli sutemizləyici qurğu - Səmkirçay təmizləyici qurğusu istismara verildi. Məhsuldarlığı sutkada 140 min kubmetr və ya saniyədə 1,6 kubmetr olan bu qurğu 450 mindən artıq insanın dayanıqlı və təhlükəsiz içməli su təminatına hesablanıb. Bölgələrdə yaşayan əhəlini keyfiyyətli və dayanıqlı içməli su ilə təmin etmək məqsədilə Lənkeran, Mingəçevir, Quba, Qobustan və Ağstafa sutemizləyici qurğular istismara verilib.

Ümumilikdə, içməli su təchizatının yaxşılaşdırılması məqsədilə məhsuldarlığı saniyədə 19 kubmetrdən çox olan 44 yeni içməli su mənbəyi yaradılıb. Quraqlıq nəticəsində bezi su mənbələrinin məhsuldarlığında baş vermiş dəyişiklikləri nəzərə alaraq Tovuz, Gədəbəy, Şamaxı və Lerik şəhərləri üçün alternativ su mənbələri yaradılıb.

Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramlarına uyğun olaraq su və kanalizasiya layihələrinin icrasına başlanılıb 54 şəhər və rayon mərkəzinin 33-də içməli su tullantı su, 13-də içməli su şəbəkələrinin, 20-də isə tullantı sutemizləyici qurğuların tikintisi yekunlaşıb.

Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə müzəffər ordumuz 44 günlük Vətən müharibəsində torpaqlarımızı işğaldan azad etdikdən sonra həyati əhəmiyyət daşıyan su təchizatının bərpasına başlanılıb. "Azersu" ASC tərəfindən Şuşa şəhəri, Hadrut qəsəbəsi, Kəlbəcər, Laçın, Qubadlı, Zəngilan, Ağdam, Cəbrayıl və Füzuli rayonlarında içməli su təchizatının bərpası məqsədilə təxirəsalınmaz işlər görülüb.

Şuşa şəhəri işğaldan azad olunduqdan bir neçə gün sonra "Azersu" ASC-nin mütəxəssisləri şəhərin su təchizatı sistemlərinin arastırılmasına başlayıb. Mürəkkəb relyef və sət içim şəraitində Kiçik Kirs-Şuşa magistral su kəmərinin qəzalı hissələri qısa müddətdə bərpa edilib və 2020-ci il noyabrın 25-də Şuşaya suyun verilişi təmin olundu.

Ölkə rəhbərliyinin tapşırıqlarına uyğun olaraq bir mənbədən asılılığı aradan qaldırmaq üçün Zanslı suğötürücü qurğusu, Zanslı-Şuşa magistral su kəmərinin qəzalı hissələri bərpa edilərək dekabrın 20-dən alternativ mənbə olaraq buradan suyun verilişi təmin edilib.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə ilk böyük içməli su layihəsinin icrasına Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində başlanılıb. Şəhərin içməli su təchizatı sistemlərinin yenidən qurulması layihəsinin birinci mərhələsi çərçivəsində magistral su kəməri və anbarların tikintisi, həmçinin şəhərdaxili şəbəkənin bir hissəsinin yenidən qurulması nəzərdə tutulub. Layihə çərçivəsində Kiçik Kirs-Şuşa magistral su kəmərinin istismara verilməsi 5,3 km-lik hissəsi yenilənib.

Eyni zamanda, işğaldan azad olunmuş digər rayonlarda da təxirəsalınmaz tədbirlər çərçivəsində sıradan çıxarılmış infrastruktur bərpa edilib, yaşayış olan hərbi və mülki obyektlərin dayanıqlı içməli su təchizatı təmin edilib.

Ümumilikdə, işğaldan azad olunmuş ərazilərdən bərpası layihələri çərçivəsində 2021-ci ildə 54 km içməli su xətləri çəkilib, 1 ədəd subartezian quyusu qazılıb və 2 ədəd subartezian quyusu əsaslı təmin olundu. Ötən müddətdə Şuşa, Kəlbəcər, Zəngilan şəhərləri və Hadrut qəsəbəsində xidmət sahələri yaradılıb və fasiləsiz təchizat təşkil olunub.

İşğaldan azad olunmuş şəhərlərin içməli su təchizatı, tullantı və yağış sularının idarə olunması sistemlərinin yaradılması ilə bağlı layihə sənədlərinin hazırlanması məqsədilə işçi qrupu fəaliyyət göstərir. Şəhərlərin yeni baş planına uyğun olaraq hazırlanacaq yeni layihələrdə "Ağıllı su" konsepsiyasına əməl olunacaq və ən müasir texnologiyalar tətbiq ediləcək. İlk belə layihə Ağdam şəhərində həyata keçiriləcək.

Bakı şəhəri və Abşeron yarımadasında su təchizatı və kanalizasiya infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi məqsədilə hazırlanmış Master Planın əsas layihələrindən olan Ceyranbatan Ultrasüzgəcli Sutemizləyici Qurğular Kompleksi və 84 kilometr uzunluğunda Ceyranbatan-Zira magistral su kəməri, həmçinin kəmərin marşrutu boyunca yerləşən anbar kompleksləri istehlakçıların dayanıqlı su təminatı üçün yeni imkanlar açıb. Yeni yaradılmış infrastruktur hesabına Pirallahı, Dübəndi, Gürqan, Türkan, Zirə, Qala, Mərdəkan, Şüvəlan və Şağan qəsəbələri, həmçinin Binəqədi, Sabuncu və Suraxanı rayonlarının digər yaşayış məntəqələri dayanıqlı içməli su ilə təchiz edilib.

Global iqlim dəyişikliyi və son dövrlər müşahidə olunan quraqlıq nəticəsində yaranmış su çatışmazlığının aradan qaldırılması məqsədilə ölkəmiz

də zəruri tədbirlər həyata keçirilir. Prezident İlham Əliyevin təsdiqlədiyi "Su ehtiyatlarından səmərəli istifadənin təmin edilməsinə dair 2020-2022-ci illər üçün Tədbirlər Planı" çərçivəsində bir sıra layihələr icra olunub.

Kür çayında suyun səviyyəsinin kəskin aşağı düşməsi səbəbindən Neftçala şəhərinə, həmçinin rayonun kəndlərinə mövcud sutemizləyici qurğuların suyun verilməsi mümkün olmadığından yeni layihələrin icrasına başlanılıb. Neftçala şəhəri və ətraf kəndləri dayanıqlı içməli su ilə təmin etmək məqsədilə Salyan şəhəri yaxınlığında həcmi 7500 kubmetr olan su anbarının inşası yekunlaşıb.

Şirvan-Muğan qrup su kəmərinin Neftçala şəhərinə çəkilmiş magistral xəttin istismara verilməsi rayon mərkəzi ilə yanaşı, bezi kəndlərin də içməli su təchizatı üçün imkanlar yaradıb. Neftçala rayonunun Kürqarabucaq, Birinci Qaralı, İkinci Qaralı, Qədimkənd, Yuxarı Qaramanlı və Kürənd kəndlərini içməli su ilə təmin etmək məqsədilə 450 mm diametrlili polietilen borularla 11 kilometr uzunluğunda magistral su kəməri inşa edilib.

İçməli sudan səmərəli istifadənin təmin edilməsi, israfıqlığın qarşısının alınması, itkilərin azaldılması məqsədilə işçi qrupları yaradılaraq inventarlaşdırma işləri aparılıb, qanunsuz xətlər ləğv edilib, aşkarlanmış sudan qeyri-qanuni istifadə hallarına görə müqavilələrin bağlanması və daimi ziyarətli hesabın təminatı təmin edilib. 2021-ci ildə 20 mindən çox istehlakçının su təchizatı sistemlərinə baxış keçirilib. Arastırılmaq zamanı 20 minədən çox istehlakçı sudan müqaviləvi və sayğacdankənar istifadə etdiyi aşkarlanıb. Nəticədə 4 milyon kubmetrdən çox sərfiyyat bərpa olundu, sudan qanunsuz istifadə ilə bağlı 300-dən çox fakt arastırılması üçün hüquq-mühafizə orqanlarına təqdim olunub.

Azərbaycanda ilk dəfə innovativ texnologiyalardan istifadə edilməklə tunel tipli kanalizasiya kollektorlarının tikintisi həyata keçirilir. Bayıl-Bibiheybət-Lökbatan, Xocasən-Binəqədi-Xırdalan, Bilgah-Pirşağı, Dərnəgül-Zığ-Hövsan, Novxanı-Sumqayıt kollektorları kanalizasiya infrastrukturunun yaxşılaşdırılması və Xəzər dənizinə təmizlənmədən axıdılan tullantı sularının qarşısının alınmasına hesablanıb. 14 km uzunluğunda Bayıl-Bibiheybət-Lökbatan, 15 km-lik Novxanı-Sumqayıt kanalizasiya kollektorlarının istismara verilməsi, eləcə də Bakı buxtasının sahili boyu mövcud xətlərin reabilitasiyası Dənizkənarı Milli Park, Dövlət Bayrağı Meydanı, Şıx, Novxanı və Sumqayıt çimərliklərinin əhatə etdiyi böyük bir ərazidə dənizə axıdılan tullantı sularının qarşısını alıb.

Ötən dövrdə həyata keçirilən layihələr çərçivəsində məhsuldarlığı sutkada 830 min kubmetr olan 7 sutemizləyici qurğu, 266 su anbarı və anbar kompleksi, 22 min kilometrədən çox magistral və paylayıcı su, 6100 kilometrədən çox kanalizasiya xətləri, 24 tullantı sutemizləyici qurğu, 126 su və kanalizasiya nasos stansiyası tikilib, 357 artezian və subartezian quyusu qazılıb. Görülmüş işlər nə-

ticəsində abonentlərin sayı 700 min artaraq 1 milyon 630 minə çatıb. 2004-cü ilə müqayisədə fasiləsiz su ilə təmin olunan əhəlinin xüsusi çəkisi Bakı şəhərində 81,7 faizə, ölkə üzrə isə 78,2 faizə qalxıb.

İstehlakçılara verilən içməli suyun keyfiyyətinin standartları çərçivəsində nəzərdə saxlanılması məqsədilə müasir Mərkəzi Laboratoriya inşa edilib və beynəlxalq akkreditasiyadan keçib. Yeni laboratoriya yaradıldıqdan sonra içməli su tullantı sularının təhlil edilən göstəriciləri 39-dan 118-ə, nümunə sayı 7 mindən 74 minə, monitorinq nöqtələrinin sayı isə 94-dən 4270-ə çatdırılıb.

Mərkəzi Laboratoriyanın təcrübəsindən istifadə edilməklə respublikada 9 regional laboratoriya yaradılıb. Həmin laboratoriyaların seçildiyi coğrafi məkən Azərbaycanın ən ucaq ərazisində yerləşən mənbələrdəki suyun keyfiyyət göstəricilərini də daim nəzərdə saxlamağa imkan verir.

Vətəndaşlara göstərilən xidmətlərin daha əlçatan olması, mürciətlərin asanlaşdırılması, göstərilən xidmətlərdə operativliyin artırılması və şəffafliğin təmin edilməsi məqsədilə yeni Elektron Su Portalı (e-su.az) yaradılıb. "Elektron xidmətlərin genişləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər barədə" Prezident fərmanına uyğun olaraq, "Azersu" ASC tərəfindən elektron xidmətlərdən istifadə imkanları genişləndirilib. Hazırda 19 adda elektron xidmət vətəndaşların istifadəsindədir. Ümumilikdə, elektron xidmətlərin tətbiqinə başlandıqdan indiyədək 2 milyona yaxın mürciat qeydiyyatı alınaraq icra edilib.

Vətəndaşlara göstərilən müştəri xidmətlərinin asanlaşdırılması və bu sahədə şəffafliğin və operativliyin təmin edilməsi məqsədilə "Asan xidmət" və "Asan Kommunal" mərkəzlərində "Azersu" ASC-nin xidmət bölmələri yaradılıb. 2014-cü ildən indiyədək bütün xidmət bölmələrinə vətəndaşlar tərəfindən müxtəlif məsələlərlə bağlı 550 mindən çox mürciat edilib.

İnsan resurslarından səmərəli istifadə məqsədilə kompleks tədbirlər həyata keçirilir. Hövsan Aerasiya Stansiyasının ərazisində yeni Təlim və İnnovasiya Mərkəzi istifadəyə verilib. Mərkəzdə beynəlxalq və regional təlimlərin keçirilməsi üçün lazımı şərait yaradılıb. Mütəxəssislərin praktiki biliklərinin artırılması məqsədilə burada təcrübə poliqonu inşa edilib.

Su kimi müqəddəs nemətin qorunması, onun keyfiyyətinin təmin olunması, gələcək nəsillər üçün etibarlı mənbələrin formalaşdırılması müstəqil Azərbaycan dövlətinin öz vətəndaşlarının sağlamlığı və sosial rifahının yüksəldilməsinə hesablanmış məqsədyönlü siyasətinin əsas istiqamətini təşkil edir. Dövlət başçısının tapşırıqlarına uyğun olaraq əhəlinin içməli su ilə təmin edilməsi və tullantı su xidmətlərindən istifadəsinin yaxşılaşdırılması məqsədilə həyata keçirilən tədbirlər vətəndaşların sosial rifahının yaxşılaşdırılmasına bundan sonra da töhfələr verəcək.

"Respublika".

